

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо обов'язку службових осіб подавати інформацію про наявність громадянства (підданства) іншої держави (держав) (реєстр. № 6216 від 21 березня 2017 року)

Комітет Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 16 листопада 2017 року (протокол № 65) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо обов'язку службових осіб подавати інформацію про наявність громадянства (підданства) іншої держави (держав) (реєстр. № 6216 від 21 березня 2017 року), поданий народними депутатами України Македоном Ю.М. та іншими (далі – Законопроект).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту він розроблений з метою законодавчого закріплення обов'язку службових осіб публічного права повідомляти про наявність громадянства (підданства) інших держав та встановлення відповідальності за ненадання такої інформації.

Для досягнення зазначеної мети пропонується внести зміни до статті 366¹ Кримінального кодексу України, передбачивши покарання за подання суб'єктом декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації стосовно наявності громадянства (підданства) іншої держави (держав). Змінами до частини першої статті 46 Закону України «Про запобігання корупції» передбачається зобов'язати суб'єкта декларування зазначати у декларації про наявність у нього громадянства (підданства) іншої держави (держав). Змінами до статті 84 Закону України «Про державну службу» пропонується встановити, що підставою для припинення державної служби у зв'язку із втратою права на державну службу або його обмеженням є, зокрема, наявність у державного службовця громадянства (підданства) іншої держави(держав).

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з наступного.

У Конституції України зазначається, що Україна є демократичною, правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової

влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), в Україні визнається і діє принцип верховенства права, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частини перша, друга статті 8).

За приписом частини другої статті 19 Основного Закону України органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до статті 3 Основного Закону України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

В Україні існує єдине громадянство. Підстави набуття і припинення громадянства України визначаються законом. Громадянин України не може бути позбавлений громадянства і права змінити громадянство (стаття 4, частина перша статті 25 Конституції України).

Згідно зі статтею 38 Основного Закону України громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування.

Наведені статті Конституції України цілком кореспондуються з чинними міжнародними договорами (згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України), які відповідно до частини першої статті 9 Основного Закону України є частиною національного законодавства України.

Так, статтею 15 Загальної декларації прав людини передбачено право кожної людини на громадянство. Ніхто не може бути безпідставно позбавлений громадянства або права змінити своє громадянство.

Відповідно до статті 4 Європейської конвенції про громадянство (далі – Конвенція) правила кожної держави-учасниці, які стосуються громадянства, ґрунтуються на таких принципах: а) кожна особа має право на громадянство; б) безгромадянства слід уникати; с) жодна особа не може бути безпідставно позбавлена громадянства; d) ні укладення шлюбу, ні розірвання шлюбу між громадянином держави-учасниці та особою, яка має громадянство іншої держави, ні зміна громадянства одним із подружжя під час перебування у шлюбі не впливають автоматично на громадянство другого з подружжя.

Держава-учасниця не може передбачати у своєму внутрішньодержавному праві втрату її громадянства *ex lege* або на ініціативу самої держави-учасниці, за винятком таких випадків: а) добровільне набуття іншого громадянства; б) набуття громадянства держави-учасниці внаслідок шахрайських дій, подання неправдивих відомостей або приховування будь-якого суттєвого факту, що має відношення до заявника; с) добровільна

служба в іноземному військовому формуванні; d) поведінка, яка серйозно зашкоджує життєво важливим інтересам держави-учасниці; e) відсутність справжнього зв'язку між державою-учасницею та її громадянином, який постійно проживає за кордоном; f) якщо під час неповноліття дитини встановлено, що визначені у внутрішньодержавному праві умови, які дозволили їй набути *ex lege* громадянства держави-учасниці, більше не виконуються; g) усиновлення дитини, якщо дитина набуває іноземного громадянства або має іноземне громадянство одного чи обох усиновителів (частина перша статті 7 Конвенції).

Статтею 14 Конвенції передбачені випадки множинного громадянства *ex lege*. Держава-учасниця дозволяє: a) дітям, які автоматично набули різних громадянств при народженні, зберігати ці громадянства; b) своїм громадянам мати інше громадянство, якщо це інше громадянство автоматично набувається у зв'язку зі вступом у шлюб. Збереження громадянств, зазначених у пункті 1, регулюється відповідними положеннями статті 7 цієї Конвенції.

«Множинне громадянство» означає одночасну належність особи до громадянства двох або більше держав (пункт b) статті 2 Конвенції).

Як зазначено у статті 15 Конвенції положення цієї Конвенції не обмежують право кожної держави-учасниці встановлювати у своєму внутрішньодержавному праві: a) зберігають чи втрачають громадянство її громадяни, які набувають або мають громадянство іншої держави; b) чи пов'язано набуття або збереження її громадянства з відмовою від іншого громадянства або від його втрати.

Держава-учасниця не може зумовлювати набуття або збереження її громадянства відмовою від іншого громадянства або його втратою, якщо така відмова чи втрата є неможливою або не може розумно вимагатися (стаття 16 Конвенції).

Враховуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що множинне громадянство є допустимим для багатьох сучасних країн світу, в тому числі і для України.

При цьому, якщо громадянин України набув громадянство (підданство) іншої держави або держав, то у правових відносинах з Україною він визнається лише громадянином України (принцип єдиного громадянства) (пункт 1 частини першої статті 2 Закону України «Про громадянство України»).

У той же час, до компетенції держави відноситься встановлення деяких обмежень щодо множинного громадянства у своєму внутрішньодержавному праві. Одним із таких обмежень є знаходження на державній службі особи, яка має, окрім громадянства України, громадянство (підданство) іншої держави (держав).

Запропоновані Законопроектom зміни щодо необхідності зазначення в декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, інформації про наявність громадянства (підданства) іншої держави (держав) та встановлення кримінальної відповідальності за

порушення цієї норми закону члени Комітету вважають такими, що не суперечать Конституції України, зокрема, статті 32, яка містить положення про право кожного не зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя.

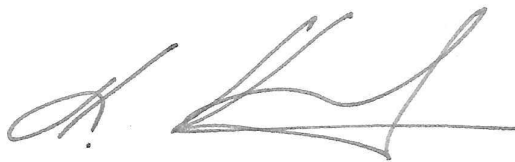
У Рішенні від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002 Конституційний Суд України зазначив, що Конституція України як головне джерело національної правової системи є також базою поточного законодавства. Вона надає можливість урегулювання певних суспільних відносин на рівні законів, які конкретизують закріплені в Основному Законі положення (абзац перший підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини).

Виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина; громадянство, правосуб'єктність громадян, статус іноземців та осіб без громадянства; основи державної служби; засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них (пункти 1, 2, 12, 22 частини першої статті 92 Конституції України).

Зважаючи на зазначене, а також на те, що Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України), внесення запропонованих Законопроектом змін до чинного законодавства узгоджується з нормами Основного Закону України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо обов'язку службових осіб подавати інформацію про наявність громадянства (підданства) іншої держави (держав) (реєстр. № 6216 від 21 березня 2017 року), поданий народними депутатами України Македоном Ю.М. та іншими, не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ